

Kerk en staat

‘Hou jij ze arm, dan hou ik ze dom’. Zo luidde het gezegde over het klassieke verbond tussen burgemeester en pastoor. Met die beeldspraak werd uitgedrukt dat de wereldlijke en geestelijke overheid er gezamenlijk belang bij hadden om de gelovige mens niet wijzer te maken dan hij was, en niet rijker dan nodig. De wettelijke scheiding van Kerk en staat was in de dagelijkse praktijk een loze letter.

Van enigerlei samenwerking tussen pastoor Michael Stoutemans (1750-1818) en het Nederweerder gemeentebestuur was totaal géén sprake. Die ijzige relatie was ontstaan in 1792. Michael was toen beoogd opvolger van zijn oom, pastoor Lambert Stoutemans, die al 45 jaar in functie was. Het gemeentebestuur probeerde – tevergeefs – een stokje voor de benoeming te steken. Michael werd in 1792 door de bisschop aangesteld, maar de relatie met het gemeentebestuur was voorgoed vertroebeld. Burgemeester Jan Trouwen stelde in 1816 een zwartboek samen waarin het functioneren van de pastoor uitvoerig uit de doeken werd gedaan. Een paar voorbeelden: Stoutemans had tijdens het biechten de haren van jonge meisje afgeknipt omdat hij vond dat die te lang waren. Volgens Trouwen was er echter niks mis geweest met de haardracht. Boeren die gekleed in hun boerenkiel ter communie gingen, werden door de pastoor geweigerd. De burgemeester merkte fijntjes op dat de pastoor zelf een habijt droeg dat nog te onfatsoenlijk was om zelfs maar op afstand van het altaar te mogen komen. Toen de zoon van raadslid Henry Knapen een handelsreis naar Duitsland wilde maken, ging hij te biecht bij de pastoor. Die weigerde hem het sacrament omdat Duitsland in zijn ogen een ‘geuzenland’ (protestantenland) was.

Op de preekstoel klaagde pastoor Stoutemans openlijk over de beroerde bestuurskwaliteiten van de burgemeester. Want waarom droegen de huizen naast de kerk nog steeds brandgevaarlijke strodaken in plaats van pannen? Waarom was er nog steeds geen kerkhofmuur gebouwd? *‘Het zijn halve geuzen die tegenover mijn kerk wo-*

Het kerkplein in 1898, met kerktoren en raadhuis als symbolen van Kerk en staat. Burgemeester Trouwen woonde in het vierde pand rechts (tegenwoordig Wub's Pub). Foto archief SGN.

nen, ze zouden niet misstaan op de Geuzendijk in Weert’, zo preekte Stoutemans. Daarmee zinspeelde de pastoor op het ontbreken van respect voor het kerkelijke gezag door de burgemeester, die schuin tegenover de kerk woonde. Geen wonder dus, dat de burgemeester zich persoonlijk aangevallen voelde. Door een incident in 1816 sloeg de vlam in de pan. Antonius Bollen wilde trouwen met Engel Berckers, een meisje uit de Klaarstraat. Zij had de pastoor gevraagd of hij hen eerst voor de kerk wilde trouwen. De pastoor, niet bang voor het zoveelste conflict, had daar in toegestemd. Pas daags na de kerkelijke inzegening huwde het stel voor de wet. Burgemeester Trouwen was laaiend en daagde de pastoor voor de rechtbank in Roermond. Omdat de relatie tussen Kerk en staat inmiddels totaal verstoord was, werd van hogerhand ingegrepen. Stoutemans werd in 1817 overgeplaatst naar Neer. Daar overleed hij na een half jaar op 68-jarige leeftijd aan een beroerte.

Alfons Bruekers